

's-Gravenhage D. 5

1. alz de kipe en spæræwær zi.n sē.nse ban
2. mē vri.nt is dæ blumē Xa.n Xi.r.tē
3. tē.g.ævø.r.dæX spinæzi enkæl met mafinæs
4. spiti iz la.stæg vēræak
5. uptat sXup kræ.igæzæ bæsXimæld brø.r.ut
6. dæ timærman hæp ē splintær ī. zō vijær || *scheld-naam voor timmerman* : hō.r.tlā:s ||
7. dæ sXipær liktæ zæ lipæ ?o.f
8. in di fæbrī.k iz nīkš tē zi.n
9. kum hi.ær || *kī.ntfō is zeldz. ; meer in de deftige buurten* ||
10. Xæ'mæ.n æs fi:ær bi:ær | æ mât.ji = *een maatje (jenever)* || *ba:s* || *en ko:n* = *kan* - *en kupi* = $\frac{1}{2}$ *kan* || *g.lā.zæ* - *g.la:ftæs* ||
11. Xæ'mæ.n tvæj kilo.r.u krikæ (*zwarte*) - of *kerse (rode)* || *krikis*
12. zæ hæ.bæ mutsæ vē.væ dri litær vē.n æ.Xædrū.r.jkæ
13. hæ dræ.gdæ mæ.n mæ næ stuk - of *menen ent hō.r:t* || *gymiknapel* ||
14. khæp sæ kni.(jæ) gæzi.n
15. fa.stæ?a.væt væart niml.ær g.ævi.ært
16. kβæ.m blæ.i dadæk ni mætsæ mē.r.ig.æ.g.a.m bē.n
17. khæ.bæt ni. Xædō.r.n ho.r.frint
18. vi hæ.bæt Xædō.r.n - di dōr ū.ηkū.mmp
19. ðn spin - spinøvæp - spinøvæbæ - of *spī.ra.X - ra.g.æbul-*
20. æm pæ.t (*met klep*) - ðn my.s (*zonder klep*) - en klut (*alpinmuts*) - ba.η - ksit imæ knē.r.pært (*als het heel erg naar wordt*) - in dæ puldær - dæ kujæ lō.upæ mtlā.n.t || *wei niet gebr.* || - æm pa.dæstu:l - en hæ.X. - en kikær || æm padæk = *een pad* || ē flindær
21. di kl.æræl ma.ktæ dæ he.læ vē.rælt antfæX.ti
22. jæ krē.X. fa mæ.η kra.ltjæs | g.a.i.væ ||
23. enjælant la.t fe.l. o.wæ sX.e.r.ipe slor.upæ
24. hæ hæ.bæzækær æm bē.r.it Xa.t
25. g.æ'mæ.n æs tvæ.j bræ.r.jæ stæ.r.inæ - bræ.r.jær - dæ bræ.itstæ - of dæ ?o.lde.r.bræ.itstæ
26. dæ stambe.l iz væX
27. di fæ.nt ebæn hæræle.r.ivæ - of en le.r.ivæn æm prī.ns
28. || *lysifær = sulfertje* || dæ dæ.væl iz nijm dæ he.r.imæl g.æble.ivæ
29. dæ kindæræ zæ.in mē.tæ mē.r.istær na zæ.r.i gøve.r.is
30. ikæ.ni kumæ vø.r.ær ikla.r bin
31. dæ bē.r.istæ sō.pæ X.ræ.X lē.za.tme.r.l
32. ε ka.ni vērækæ vant hæp ke.l.pæ.n
33. zæt jē.r. dær iz ðn stē.r.il in || dæ bē.i.zæm ||
34. ||*kræ.ig.læ* || *næ.i hir wad nimlær g.æke.r.ig.ælt*
35. hæ.r.ijv - ikhæp ja.l tvæ.i kīr g.æru.r.pæ
36. di pæ.ær iş nu ni ræ.æp || vitæ pitæ ||
37. zæ zē.n væX na tla.n.t
38. dæz en ru.tstæræ.ik - sēp l.æst sōj g.ælt upXæma.k
39. hæi zalet no.it fæ.r bræjæ - of sXupæ
40. sis tæ hælfandær mæ.lækvæ.æt
41. dæ ma.n mut sæ wē.r.æv - of sæn vrō.uw bæsXæræmæ
42. in zē.r.i zvemæ ?is Xæva.r.læk || dæ sX.ældæ ||
43. hæ.r.i hæp fē.r.ilef - umdati stæ.ræk is
44. væ.r.æ mutæ dæ ?e.r.inæ hæ.left hæbæ - en jali dū.ndæræ hæ.lef
45. hælp is - datæt bæt upti.læ
46. ū.nzæ mæ.tsælær iso væt az bag.ær - of is mudæræt
47. zæ spri.ηæ umæt fæ.rst fō.r.ær dæ væ.dæsXō.p
48. dæ tā.ma.n sa.l dæ bo.um æntæ
49. Xō.j æt ræ.m efi dīX.t
50. dæ kluk læ:t fōr dæ kæræk || *kleppen niet gebr.* || dæ ?o.r.uxmi.s (*kathol.*) - dæ ?uXæntdi.ns - dæ ?a.vændi.ns
51. spre.r. - kum æs kē.kæ na mæ bē.tspræ.r. - 'kīkærdri:l - of 'kīkærit - færspræ.r.ji (*bv. circula-laires ronddelen*) - æ.tspræ.r.ji - *verbreiden niet gebr.* - æ.(t)bræ.ijæ (*een zaak* -) - brø.r.ut sme.r.æ
52. di frōu het ær hæ.r.læte knip
53. zæn yadær hæbæm zæz jar lan na sX.o.ula.tæ g.a.n
54. khæbm ?a.fXæra.jæ sō.r.u la.t lanæt vā.tær tæ slentæræ
55. *vale vaarzen niet gebr.* - *wel fâ:l* = *verkleurd* - dat si.jæ nifel i.n dē.r.izæ stræ.r.ik
56. di kœ.lse putæ (= *bruiue inmaakpotten*) zī.ni.ks wært
57. ||dæ sX.i.tær (*ovenpaal*) || di sta.d bīr dæ ?o.r.uvæ || hæ.r:t ||
58. ima.r:t izt nōX tæ kō:t um tæ ka:tsæ (*enkel bekend uit Friesland*)
59. di ka.r.s X.e.r.ift Xut h.X.
60. hæ.r.truktæt pa:r:t an zæ sta:r:t
61. tu.η kvæ.mæ jali elæk ja:r na dæ kæræmæs
62. dæ dō.r.mæne.i zæ.i dadū.nzæ livæ hi.ær yulmā:k is || *pæstær (R.-K.)* - en *partær (id.)* ||
63. jæ ke.r.ik wæl ma.jæ wō.u mæ ni sī.n - of jæ dē.r.i net of jæ nœ.yz bludæ
64. dæ zva.lyvæ kumæ g.æ.uw træX.
65. gæ.jæ ni ka:r:tæ vanda.X
66. e.r.itæ zæ o.r.uk X.ræ.X ka:s
67. zæn mō.utær istæ.k - hæ læ.g. in dæ krō.r.ykæl - of in dæ sūp
68. tsnīkhæ.r.it Xøve.r.is - mar vana.væt izæt lækær
69. dat junætjæ lo.r.upt op sæ blo.r.utæ bē.r.inæ (*kin-deren*) - of *po.r.utæ (volwassenen)*.
70. di ka.n is Xæba.(r)stæ
71. kvō.æ tatæ pust æm briv bræX.
72. kēp.æ.n a mæ hært
73. ikani met ε.g.ævæ.zæ mē.nse ?umg.a.n
74. na æt ε.r.itæ spa.nøvæ tpa:r:t fō.r.ær dæ ni.wæ ka.r
75. kvastæ hæ.r.læ ug.ænt a.l ni jo.r.væl || *ko.r.ts (def-tig* || *yærho.r.ug.ηj (gewoon)* ||
76. dæ zo.r.un van dæ ko.r.unij iz o.r.uk sulda.t Xøwæ.r:s
77. vē.r.tjæ.g.ī va.g.ma.kær tæ vo.r.unæ || æm bo.r.uX = *vlieger v. d. jongens* ; *bo.r.æg.æ* = *vliegers oplaten* |
78. vadærud.ø.r.æs - sitær an di ro.r.uzæ
79. kXelo.r.uydær gē.m'pī.sfan - of g.e.r.η 'kla.p fan
80. tki.nt waz dō.r.ut fō.r.zæt kumæ dō.r.upæ
81. ε.t lo.r.upougæ - zæ o.r.æræ ēn sæ o.r.ug.æ lo.r.upæ
82. dær dōXtærtjæ iz mænæ ma.ntjæ na æt bus Xæg.a.n (*méer gebr.* : na dæ dæ.næ) um bra.mæ tæ zukæ

83. driz en spurət æ.ti la-dær
84. hei zətə zə bæ.k o.r.upə || nɔ.u di knal zət en smû.lup ||
85. də mē.nse zətə nijā.ndærz az in də zvətə ha.ndəl || rē.gdu.m ||
86. sə hēbən en drɔ.r.ugə ke.l || m ũnt ||
87. di vɛχ.ti lo.rup(?)um - tiz en umvɛχ.
88. kuχ fə di klɛ.ənə en truməl
89. də buk is χəstik - hēb əj kʊrst iŋgəshk
90. zən litjə was kurt ma χ.ut
91. in də sχa.dyw isət et ləkərstə
92. ən sχatər mu.t χut kənə miki
93. kɛ.kəs na mə hut
94. kvɛ.it ni vər əkē mu.t χan zukə
95. əj kɔ.wə kɛldər is χut fə.r əj bi:r
96. kməs əsəbluχ drī.ŋkə um an tə stɛ.rəkə
97. kmut l.ərsd et fɛ.r.ivū.r in də sta.l krɔ.jə
98. mə brū.r wɑ.s mu.j
99. də mɛləχbu.r ɛ fanda.g ən dɔbəlɔ da.χ - of ɲdɔbəl vɛ.k (wijk)
100. di ka.rnəmɛ.lək iz dən en 'harstikə zy:r - sty.rəmər vɛ.trɔχ. - of sty.rət (de melk) mər vɛ trɔχ
101. və zū.və di pat in ən y:r kɛ.nə fɔlə
102. tɔalt niks 'upəm tə zɛ.r.gə || hɛ.is vɛl səkɔy:r - səkɔy:r vɛ.rək
103. hɛ kumt nɔ.it ən mənɔtɔlɔ.t
104. in itɔ.ljə zɛn vy:rspyg.əndə bærəg.ə || spyg.ə : ook andere bet. ||
105. dɔrɔvjə dər up tə dɔ.r.wə
106. in lɛ.jə (Leiden) hɛbɔzɔstɔk fɑ.n də brɔχ.əfɑ:rə
107. jə mu.t ũ.n s fɔ.lə is kumə bəkɛ.kə
108. is fan lɔ.yvə g.əkumə mɛ.nən dikə pʊrtəmənɛ.i
109. di dɔ.r is fam bɔ.ykəhɔt χəma.k
110. ən g.ɔtrɔ.də frɔ. mu.t kənə na.jə
111. khɛp hi.r g.rɔ.s χəza.it mər tvɑ.s χij g.u.t sət
112. də brɔ.wər zɛ.χ.t - dat nuχ tə dy:r is - um tə bɔ.r.wə
113. bakə - iχ bɑ.k - jɛ. bak - vɛ.ə bɑ.kə - zɛ.ə bɑ.kə bɑ.kti - ig baktə - jɛ. bakti - hɛ. bakti - vɛ. bakti - wə hɛ.bə gɛbakə
114. bi.ji - ig bit - ɛ. bi.t - vɛ.ə bi.ji - bi.jəvɛ. - kɔbɔ.ut - khɛp χəbɔ.ji - bɔ.ijəzɔ.ruk
115. tiz ən klɛ.ntjə ma ən fɛ.ntjɪ - of tiz əj klɛ.nə mər ə fɛ.nə
116. jə kɛ.ndi ɛ.jərə hi.r ɔptə mɑ.rɔt krɛ.g.ə
117. hɛ hɛp χəzɛχ.tati 'umə za dɛ.ŋkə
118. tɔdɪ.nsmɛ.fə zɛ. dati g.əlɛ.k hat
119. də vərə ɣɛ.f prɛ.ə.zə
120. undər di bɔ.r.um læg.ə yɛ.l ɛ.kəls || dij ɛ.ək ||
121. tvɑ.tər kɔ.r.uk - tkɔ.r.uk a.l
122. thɔ.jiz nɔχ.ru.n - vantjɪ nɔg. mər pas χəma.it
123. mɔjənɛ.zə mɑ.kəzə van ən dɔ.r.jər fan ən ɛ.
124. da bɔ.r.umpi za.l da mu.jələkənə g.ru.jə
125. də pɔstɔ:r hɛp χujə vɛn
126. ũ.nz 'ɔ.r.wə hɔ.z iz afχəbrunt
127. də mɛlək spɔ.t ɔ.tə 'ɔ.jər ɣan də kuj
128. də kustər lɔ.t || əj krɔ.ɛs - krɔ.ə.zə ||
129. də bɔ.r.umə van də krɔ.vɑ.gə bɔ.g.ə dɔ.r. ɩndər et χəviχ
130. də tvɛi dɔ.tsərs kvɑ.mə na bɔ.tə || mɔfə ||
131. sɛbənəm bũ.nt ɛ.m blɔ. g.əslɑ.g.ə || hɛ zit χ.run əj g.əl vɔ.r zə o.r.ugə
132. də jy iz dən || də sɔ:s. b.v. over pudding || tɔbɔ.ɩntə sɔ:sə = het begint hard te regenen ||
133. də Ńnɛ.r.w læg. di.k - of dər læg. ə flinj pak Ńnɛ.r.w
134. tiz ən 'ɔ.r.vɔg.ə tɛ.t (χɔlɛ.jə) dɔkjə g.əzi.n hɛp
135. ni.wpɔ.rɔt vɔrd vɛr ən hɛ.r.l ni.wə sta.t
136. du.n - gdu.wət - jɛ. du.ət - hɛ. du.wət - vɛ.ə du.nɛt - jɔli dunɛt - zɛ.ə dunɛt - of hɔni dunɛt - ig dɛ.r.t - hɛ. dɛ.r.t - vɛ.dɛ.r.jɛt - of dɛ.r.jənɛt - jɔli dɛ.r.jənɛt - dɛ.r.kɔdɔt - dɛ.r.itit mər - of dɛ.r.ditmər - dɛ.r.izɛt mər
137. dɔ.r.upə - dɔ.r.upjɔrək - dɔ.r.upfũ.nt - də suldɑ.tə
138. dursə - hɛ. dũrst - hɛ. dũrstə - hɛ.r.if χədu.rs
139. bindi - ig bɪ.nt - jɛ. bi.nt - hɛ. bi.nt - vɛ.ə bi.ndi - jy.li bindi - zɛ.i bi.ndi - binti - bũ.nti - kɛp χəbũ.ndə
140. Lokale landmaten : geen speciale namen bekend.
141. Lokale waternamen : tɔfər'vɛrsɩŋskɑnɔl - də suzɔ.iksə 'ka.də = də kɪkər - də vɑ.tɔrpartɛ.i in də sχɛ.r.vɛniŋsə bufɛs - də fɛ.vər in tɔbus - də fɛ.vər in tsɔ.dɔrparək - də statsχrɔχtə - də zɛ.r.i

De naam van deze stad in haar eigen dialect is : dɔhɑ:χ

De inwoners heten : ha.gəna.rɛs

Hun bijnaam is : 'vinthɔpɔrs

Het aantal inwoners was volgens de volkstelling van 1947 : 532.998, volgens die van 1960 : 605.136.

Taaltoestand : Het is niet eenvoudig in het taalgebruik der geboren Hagenaars een verdeling te maken naar buurt (1). In de minst welgestelde wijken (zoals de 'sχildrɔby:ɔt, waar de zegslieden wonen, vɛ.k'se-i.və) vindt men het meeste plat-haags ; in de meest welgestelde hoort men vaak het zgn. hɛ.χs, een geaffekteerde taalvorm die trouwens in sommige opzichten meer het plat-haags slacht dan een bovengewestelijk Nederlands. Een van de betrokken deftige buurten bv. heet zowel in het ha.χs als in het hɛ.χs : tɔbənɔ.rdɔ'hɔ.r.t Alleen een heel lichte u-naslag in de laatste lettergreep van de naam behoedt de „nette” spreker voor een te „lage” sociale kwalificering bij het uitspreken van dit woord. Overigens vindt men in de stad vele geboren Hagenaars, aan wie men niet of nauwelijks kan horen waar hun wieg stond. Alleen de gebrouwde r is zozeer regel dat de tong-r steeds wijst op aanlering of (en dat maar zelden) geboortigheid uit een gezin waar beide ouders van elders komen.

Voor zegslieden, zie blz. 177.

(1) In wat hier volgt is het deel der gemeente dat onder Scheveningen valt te rekenen en dat hiervóór behandeld is buiten beschouwing gelaten.